UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

[Review of: L. Egberts (2017) Chosen Legacies : Heritage in Regional Identity]

van Tussenbroek, G.

DOI
10.7480/knob.117.2018.4.3137
Publication date
2018
Document Version
Final published version
Published in
Bulletin (KNOB)

License
CC BY

Link to publication

Citation for published version (APA):
van Tussenbroek, G. (2018). [Review of: L. Egberts (2017) Chosen Legacies : Heritage in Regional Identity]. *Bulletin (KNOB)*, *117*(4), 247-248. https://doi.org/10.7480/knob.117.2018.4.3137

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:16 10月 2026

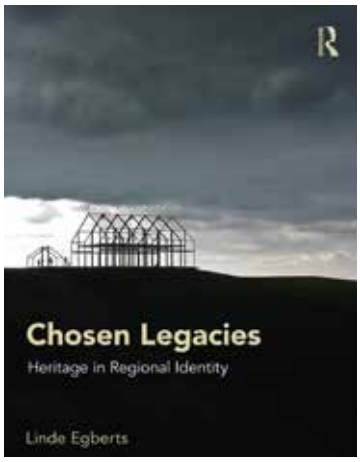

LINDE EGBERTS

CHOSEN LEGACIES

HERITAGE IN REGIONAL IDENTITY

Londen/New York (Routledge) 2017, 234 pp., ills. in zwart-wit en kleur,
ISBN 978 1 4724 81702, € 120 (hardcover)

Het bestemmen tot erfgoed gebeurt op basis van al dan niet bewuste keuzes. Waarom is het één wel tot erfgoed bestempeld en het ander niet? En als dat erfgoed eenmaal is benoemd, hoe wordt het dan gebruikt bij het vormen van een identiteit? *Chosen Legacies* onderzoekt de rol van erfgoed bij het construeren van regionale identiteiten in West-Europa. Hiervoor wordt allereerst ingegaan op de begrippen regio, identiteit en erfgoed. Het begrip regio is in de literatuur aanvankelijk gedefinieerd als een concept dat coherentie in cultuur en natuur uitdrukt. Vanaf de jaren vijftig van de twintigste eeuw kwamen daar andere benaderingen bij, met meer aandacht voor gelaagdheid en de plaats van regio's in externe netwerken. In de jaren tachtig en negentig werd het concept vervolgens losgezongen van de traditionele definitie. Het begrip regio werd meer en meer als een sociale categorie uitgelegd; iets dat het resultaat is van projecties van groepen en netwerken. Met andere woorden: een regio wordt vooral door het denken en doen van mensen gecreëerd. Voor het identiteitsbegrip is dit een belangrijke premisse, omdat de betekenisgeving niet inherent vanuit de plaats of het landschap geschiedt, maar door de mensen die deze gebieden bewonen. Omgekeerd kent de groepsidentiteit natuurlijk wel een ruimtelijke organisatie. In die zin is de groep niet helemaal los te zien van de plek, die bovendien niet zomaar is ontstaan, maar die wortelt in het verleden. Met dit verleden zijn erfgoed, geschiedenis en herinnering verbonden. Egberts benadrukt dat de waarde van erfgoed – net zoals het regiobegrip – volgens haar niet in de oude objecten ligt, maar dat erfgoed in het heden wordt geconstrueerd, als onderdeel van interactie tussen mensen onderling en met hun omgeving.

Na een inleidend, theoretisch hoofdstuk waarin het voorgaande op inzichtelijke wijze uit de doeken wordt gedaan, volgen drie casestudy's, waarvan de eerste is gewijd aan de vraag hoe vroegmiddeleeuws erfgoed in twee hedendaagse Europese grensregio's – waar meerdere talen worden gesproken – wordt gebruikt in de identiteitsvorming. Het gaat hierbij om de Euregio Maas-Rijn en om de Elzas. Een Belgisch-Duits-Nederlands initiatief in 1976 leidde tot het ontstaan van de Euregio Maas-Rijn, waarin de geschiedenis en overblijfselen van het Karolingische rijk zijn gebruikt als verbindend element om het verhaal van een gemeenschappelijk verleden te vertellen. Gebeurtenissen en figuren uit de Middeleeuwen geven de regionale identiteit voeding en draagkracht, hoewel de materiële overblijfselen uit die tijd beperkt zijn. Bovendien hebben archeologische opgravingen met name binnen een stedelijke context plaatsgevonden, waardoor het vroegmiddeleeuwse erfgoed van de regio als stedelijk erfgoed wordt gepresenteerd. Het landschap, dat de steden met elkaar verbindt en de meer algemene regionale context vormt, speelt daarbij een ondergeschikte rol.

Heel anders zijn de achtergronden die bij het ontstaan van een regionale identiteit in de Elzas een rol hebben gespeeld. Ook de Elzas maakte deel uit van het Karolingische rijk en ook daar kan onder verwijzing naar de eerste hertog van de Elzas en zijn later heilig verklaarde dochter Odile op een eigen middeleeuwse geschiedenis worden teruggegrepen. Maar anders dan in de Euregio Maas-Rijn wordt die middeleeuwse geschiedenis niet primair ingezet als element om de regionale identiteit te vormen. Veel meer is dat de Frans-Pruisische Oorlog van 1870. Tussen dat jaar en 1945 werd de Elzas heen en weer geslingerd tussen Duitsland en Frankrijk. In de aangehaalde voorbeelden van Marlenheim bij Straatsburg en de voormalige abdij Murbach – beide met een rijke middeleeuwse geschiedenis – wordt die geschiedenis nauwelijks gebruikt om deze plaatsen te profileren. Alleen in Mont St. Odile komt het middeleeuwse verleden sterker tot uitdrukking, een bergklooster waarvan de heilige Odilia de eerste abdis was. Maar ook hier wordt de middeleeuwse geschiedenis niet vanwege dat verleden zelf in het narratief verwerkt, maar veel meer vanwege de verering van de heilige Odilia, die juist na 1870 een grote opleving kende. De heilige vormt hiermee de inzet voor de Elzas om zich als grensregio te presenteren,

met veel aandacht voor de moeizame tussenpositie tussen Frankrijk en Duitsland, waarin het conflict tussen beide landen uiteindelijk is overwonnen. De middeleeuwse geschiedenis wordt zeer selectief gebruikt in de persoon van de heilige Odilia, geaccepteerd uit zowel Frans als Duits perspectief en daarmee het ideale symbool om de overwinning van de tweespalt te verbeelden.

De tweede grote casestudy is aan de regio Arnhem-Nijmegen gewijd, waar het zoeken naar een regionale identiteit wordt gekenmerkt door een competitie tussen beide steden. Anders dan in de beide voorgaande regio's heeft dit zoeken geresulteerd in een diffuus beleid. Hierdoor weet het jonge regionale zelfbeeld maar moeizaam een plaats te veroveren en speelt erfgoed slechts een kleine rol bij het bepalen van de identiteit. De regio is pas in 1988 gecreëerd, voornamelijk vanuit politieke en promotionele overwegingen. Wat zich hierbij wreekt, is dat er een weinig coherent conceptueel uitgangspunt is gehanteerd, dat door alle betrokken bestuurlijke partijen zou kunnen worden omarmd. Economische drijfveren en toekomstige ontwikkelingen zijn belangrijke motieven om Arnhem-Nijmegen als een eenheid te presenteren, maar in de praktijk ontbreekt het aan een onderbouwing uit het verleden en een acceptatie door het publiek.

Heel anders is dat bij het derde voorbeeld: het industriële erfgoed van het Ruhrgebied, waar de traumatische sluiting van de mijnen en de teloorgang van de zware industrie in een diachroon proces werden omgezet in een nieuwe vorm van 'industriecultuur', die zich tot een sterk marketinginstrument voor de regio ontwikkelde, waar jaarlijks talloze bezoekers op afkomen.

De conclusie van het boek luidt dat regionale identiteiten zijn gegrondvest op verhalen over die regio, naast symbolen, ruimte en het besef dat er buiten de regio nog een andere wereld bestaat. Daarbij zijn doorgaans de oorsprong van de regio, hoogtijdagen of een belangrijke gebeurtenis uit het recente verleden de meest geschikte zaken om die identiteit vorm te geven, waarmee het erfgoed maar al te gemakkelijk een politieke lading krijgt. Dit is geen al te opzienbarende conclusie, maar Egberts heeft een helder betoog met goed gekozen voorbeelden geschreven en levert in die zin een bijdrage aan het bewustzijn onder erfgoedprofessionals, dat identiteit en erfgoed constructies zijn die telkens weer worden herzien.

Voor een bedrag van 105 Engelse ponden, zo'n kleine 120 euro, krijgt de lezer *Chosen Legacies*, een in een band geplakt boek gedrukt op dermate dun papier, dat de letters er doorheen schijnen. De kwaliteit van de afbeeldingen is ronduit slecht. In het exemplaar dat deze recensent mocht ontvangen, lijkt de kleur blauw in de printer nagenoeg op te zijn geweest. Het gevolg zijn blauwpaars gestreepte luchten en hinderlijk gestreepte kaarten. Het is in het belang van academisch onderzoek dat het niet in een bibliotheek verstoft, maar zijn weg naar een publiek weet te vinden. Dit boek verdient dat zeker. De prijs-kwaliteitverhouding zal daarbij zeker niet altijd doorslaggevend zijn, maar de uitgever van *Chosen Legacies* heeft er helaas wel veel aan gedaan om een potentieel koperspubliek op afstand te houden.

GABRI VAN TUSSENBROEK

FSC www.fsc.org
MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C004472